

**LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARA BAŞVURAN ADAYLARIN ALES,
YABANCI DİL VE MEZUNİYET NOT ORTALAMALARI ARASINDAKİ
İLİŞKİLER**
(İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Örneği)

**Hasan Arapgirlioğlu¹, Onur Zahal², Engin Gürpınar³,
Uğur Özhan⁴**

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Kırıkkale.

²⁻³⁻⁴ İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya

Özet

Lisansüstü eğitim, lisans eğitimini başarıyla tamamlamış öğrencilerin, mezun oldukları alan veya yasal olarak engel olmaması kaydıyla, ilgi duydukları bir bilim dalında öğrenimleri devam edebilecekleri bir eğitim safhasıdır. Ülkemizdeki üniversitelerde, ara dönemlerde nadiren olmakla birlikte, genellikle temmuz ve ağustos aylarında lisansüstü programlara başvurular alınmaktadır. Bu başvurularda, adayların ALES puanı, yabancı dil puanı ve lisans, yüksek lisans not ortalamaları belirli oranlarda alınarak, adaylar sıralamaya alınmaktadırlar. Bu çalışmada; 2011-2012 öğretim yılında, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne başvuran 216 adayın, ALES, yabancı dil ve mezuniyet not ortalamaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; adayların en yüksek not ortalamalarının ALES puanları olduğu ve yabancı dil puanları ile ALES puanları arasında negatif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte adayların, lisans not ortalamaları ile ALES puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülürken, lisans not ortalamaları ve yabancı dil puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Program, Yüksek Lisans, Doktora, ALES, Yabancı Dil Puanı, Mezuniyet Puanı.

**RELATIONS AMONG ALES, FOREIGN LANGUAGE AND GRADE POINTS
AVERAGE OF THE CANDIDATES APPLYING TO POST GRADUATE
PROGRAMS**
(İnönü University, Institute Of Education Sciences Sample)

Abstract

Postgraduate education, which students has successfully completed his undergraduate education, and can continue their education in a science with the area that they are interested, is a training phase. In universities in our country, but in the interim periods are rarely, usually during the months of July and August , applicants are taken to a graduate program. In this application , ALES, foreign language score and the undergraduate , post- graduate grade point average based on certain ratios ,are arranged in order. In this study, in 2011-2012 academic year, ales, foreign language and grades of 216 candidates who applied to İnönü University, Institute of Education Sciences have been comparatively studied. According to the survey, there are negative relations between Ales points which most of the candidates have a high grade point average and scores of foreign language and this has been determined. However, while there is a significant and positive relationship between undergraduate grade point average and ALES scores, a significant relationship between scores of undergraduate grade point average and foreign language has not been determined.

¹ Yazışma yapılacak yazar: hasan.arapgirlioglu@inonu.edu.tr

Key Words: Post-graduate programme, Doctorate programme, ALES, Foreign language scores, Graduation scores

1.Giriş

Lisansüstü eğitim, üniversitelerde; lisansüstü dereceler sağlayan, araştırma yoluyla bilgiye katkıda bulunacak ve gelişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bilim insanı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi hedefleyen bir faaliyettir (Varış, 1972). Başka bir tanıma göre ise Lisansüstü öğretim, lisans derecesi ya da diploması almış olan bireylerin ilgi duydukları bir bilim dalında yüksek lisans ya da doktora öğrenimi yaparak uzmanlaşma imkânı sağlamak üzere düzenlenen eğitimidir (Oğuzkan, 1993). Toplumun geleceğini önemli düzeyde etkileyen lisansüstü öğretim kurumları, nitelikli insan ve akademisyen yetiştirmeyi sağlayarak çağdaş toplumun gereksinimlerini karşılar (Başer vd., 2005; Çakar, 1997; Güven ve Tunç, 2007; Özoğlu, 2001; Sayan ve Aksu; 2005; Sayın, 2005; Sevinç, 2001).

Lisansüstü eğitim, üniversitelerde enstitü adı verilen kuruluşlarda yapılmaktadır. Enstitü, üniversitelerde ve fakültelerde birden fazla benzer ve ilgili bilim dallarında lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan bir yükseköğretim kurumudur (2547 SK, Resmi Gazete, Sayı:17506,m.3).

ÜDS (Üniversiteler Arası Dil Sınavı) ve KPDS (Kamu Personeli Yabancı Dil Sınavı) her yıl, ilkbahar ve sonbahar aylarında birer defa olmak üzere, iki defa ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi) tarafından yapılan merkezi sınavlardır. Türkiye’de akademisyenlerin ve akademisyen adaylarının yabancı dil seviyelerinin yeterliliği, İngilizcenin okuma, yazma, dinleme ve konuşma boyutlarının ölçüldüğü yabancı ülke kökenli sınavların yanı sıra, okuma ve okuduğunu anlamaya dayalı çoktan seçmeli sınavlar olan ÜDS ve KPDS ile de ölçülmektedir. Bu sınavlar, akademisyenler ve akademisyen adayları açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Bu sınavların önem teşkil etmesinin sebepleri şunlardır:

- Yardımcı doçentlerin doçent olabilmeleri için ÖSYM tarafından uygulanan merkezi yabancı dil sınavlarından 100 üzerinden en az 65 veya daha fazla puan almaları,
- Öğretim üyesi dışındaki öğretim elemanı (öğretim görevlisi, okutman, uzman, araştırma görevlisi, çevirici, eğitim ve öğretim planlamacısı) kadrolarına girecek kişilerin ÜDS veya KPDS’den 100 üzerinden en az 50 veya daha fazla puan almaları,
- Doktora ve sanatta yeterlik sınavına girecek adayların ÜDS ve KPDS’den 100 üzerinden en az 55 veya daha fazla puan almaları,
- Yüksek lisans sınavına girecek adayların ÜDS veya KPDS’de ilgili üniversitenin belirleyeceği asgari bir puanı almaları,
- Yabancı dil okutmanlarının ÜDS veya KPDS’de 100 üzerinden en az 80 puan almaları gerekmektedir (Yavuzer ve Göver, 2012).

ÜDS (Üniversitelerarası Kurul Yabancı Dil Sınavı), 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 24. ve 65. maddeleri gereğince hazırlanarak 1 Eylül 2000 tarih ve 24157 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Doçentlik Sınav Yönetmeliği” uyarınca doçent adaylarının gireceği merkezi bir sınav olarak 2002 yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. ÜDS’de çeşitli kategorilerden toplam 80 soru sorulmakta ve adayların bu soruları 180 dakika (3 saat) içinde cevaplanması istenmektedir. Bütün sorular aynı değerdedir ve her bir soru 1.25 puandır. Yanlış cevaplanan sorular doğru cevaplanan soruları etkilememektedir (www.osym.gov.tr).

KPDS (Kamu Personeli Dil Sınavı), 26.06.1990 tarih ve 20560 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı tebliği uyarınca 1990 yılından bu yana uygulanmaktadır. 1990-2010 yılları arasında KPDS’de adalara 100 soru sorulmuş ve toplam 180 dakika süre tanınmıştır. Bu sınavda da ÜDS’deki gibi yanlış cevaplanan sorular doğru cevaplanan soruları etkilememiştir. ÜDS’den farklı olarak 100 soru sorulduğu için her doğru cevap 1 puan değerinde olmuştur; fakat 2011 yılı Mayıs ayından itibaren soru sayısı 80’e düşürülmüş ve her sorunun doğru cevabı ÜDS’deki gibi 1.25 puan olmuştur. Sınavın süresinde ise herhangi bir değişiklik yapılmamıştır (www.osym.gov.tr).

Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitime Giriş Sınavı (ALES), 78 sayılı Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanları Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye, 5538 sayılı Kanunla eklenen Ek Madde 8 uyarınca, yükseköğretim kurumlarında öğretim görevlisi, okutman, araştırma görevlisi, uzman, çevirici ve eğitim öğretim

planlamacıları kadrolarına açıktan veya öğretim elemanı dışındaki kadrolardan naklen atamalarda, ülkemizde lisansüstü eğitime girişte, yurt dışına lisansüstü eğitim için gönderilecek adayların seçiminde ilgili kurumların kullanacakları puanları veren bir sınavdır. ALES yılda iki kez, ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde yapılmaktadır Sınav sonuçları, yapıldığı tarihten itibaren üç yıl süreyle geçerlidir (ALES başvuru kılavuzu, Eylül 2013, s.1).

İnönü Üniversitesinde, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki bilim dallarına alınacak öğrenciler, yabancı dil sınavı (ÜDS, KPDS ve diğerleri), ALES ve mezuniyet diploma notları dikkate alınarak sıralamaya konulmuşlardır. Bu sınavların ve lisans veya yüksek lisans diploma notlarının sıralamaya çeşitli oranlarda etkileri olmuştur. Bunlar; ALES % 60, yabancı dil sınavı % 30 ve mezuniyet diploma notu % 10 olarak belirlenmiştir. (www.inonu.edu.tr)

1.1. Problem Durumu

Lisansüstü eğitim veren programlar, eğitim-öğretim faaliyetleri kapsamındaki en üst düzeyde kurumlardandır. Üniversitelerde genellikle enstitüler bünyesinde yer alan bu programlarda, bireyin ilgili olduğu alanda uzmanlık düzeyine ulaşması amaçlanır. Bu bağlamda, lisansüstü programlara öğrenci seçimi önem taşımakta, bu programlara başvuran adaylardan nitelikli olanları seçme gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla, Türkiye’de ilgili enstitülere öğrenci alımında ÖSYM tarafından yapılan ALES, Yabancı Dil Sınavları (KPDS, ÜDS, TOEFL vb.), Lisans-Yüksek Lisans Not Ortalaması ve kurumun tercihinine bağlı olarak yapılan Mülakat Sınavları puanları esas alınmaktadır. Yerleştirmeye esas olan puan türleri arasındaki ilişkilerin ne düzeyde olduğu, araştırmanın temel problem durumu olarak görülmüş, bu puan türlerinden ALES, Yabancı Dil Sınavı (KPDS-ÜDS), Lisans ve Yüksek Lisans Not Ortalaması puanları incelenmiştir. Araştırmanın problem cümlesi; “İ.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü lisansüstü programlarına başvuran adayların yerleştirmeye esas olan puanları arasındaki ilişkiler ne durumdadır?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.2. Amaç

Yerleştirmeye esas olan dört puan türü arasındaki ilişki durumunun belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmanın alt amaçları aşağıda verilmiştir:

- Yerleştirmeye esas olan dört puan türünün dağılımı nedir?
- ALES puanları ile Yabancı Dil Sınavı puanları arasında anlamlı ilişki var mıdır? Varsa ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
- ALES puanları ile Lisans Not Ortalaması puanları arasında anlamlı ilişki var mıdır? Varsa ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
- Lisans Not Ortalaması puanları ile Yabancı Dil Sınavı puanları arasında anlamlı ilişki var mıdır? Varsa ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
- Doktora programlarına başvuran adayların Yüksek Lisans Not Ortalaması puanları ile
  - ALES puanları,
  - Yabancı Dil Sınavı puanları,
  - Lisans Not Ortalaması puanları arasında anlamlı ilişki var mıdır? Varsa ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?

1.3. Sayıtlar

Araştırmanın yöntem bölümünde yer alan meslek ve yaşantının çoğunun geçirildiği yer-bölge değişkenlerine ilişkin verilere, çoğunlukla adayların başvuru esnasında teslim ettikleri özgeçmiş belgelerinden ulaşılmıştır. Araştırma, adayların özgeçmişlerinde verdikleri kişisel bilgilerin gerçeği yansıttığı sayıltısı üzerinde şekillenmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma, 2011-2012 yılı İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki bilim dallarına başvuran adaylar ile sınırlıdır. Üniversitelerarası İşbirliği Programı (ÜNİP) kapsamında başvuran adaylar çalışma kapsamına alınmamıştır.

1.5. İlgili Araştırmalar

Lisansüstü programlara ilişkin yerleştirmeye esas olan puanların ilişkisel bir biçimde incelendiği bir araştırma bulunamamıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, genel tarama modelindedir. Karasar (2007) genel tarama modellerini, “evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde tekil ya da ilişkisel taramaların da yapılabileceği tarama düzenlemeleri” olarak tanımlamıştır (s.79). Yapılan araştırmada İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki yüksek lisans ve doktora programlarına başvuran adayların yerleştirmeye esas olan puanları arasındaki ilişkiler konusunda durum tespiti yapılmaktadır. Bu nedenle araştırma betimsel nitelik taşımaktadır.

2.1. Çalışma Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini, 2010-2011 eğitim-öğretim yılı İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki lisansüstü programlara başvuran 216 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada evrenine ulaşma güçlüğü olmadığı dikkate alınarak örneklem alma yoluna gidilmemiş, ulaşılabilen evren olarak tanımlanan çalışma evreni üzerinden araştırma yürütülmüştür (Smith, 1995;aktaran Karasar, 2007:110).Çalışma evrenini oluşturan adayların cinsiyet, yaş, meslek, yaşantının çoğunun geçirildiği bölge değişkenlerine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Adayların Cinsiyet, Yaş, Lise Türü, Yaşantının Çoğunun Geçirildiği Bölge Değişkenlerine Göre Dağılımları

		f	%
Cinsiyet	Kız	110	50.9
	Erkek	106	49.1
Yaş	22-25	85	39.4
	26-29	93	43.1
	30-33	27	12.5
	34 ve üstü	11	5.1
Meslek	Öğretmen	153	70.8
	Öğretim Elemanı	24	11.1
	Memur (Diğer)	5	2.3
	Çalışmıyor	34	15.7
Yaşantı Bölge	Akdeniz	14	6.5
	Ege	5	2.3
	Marmara	4	1.9
	Doğu Anadolu	128	59.3
	G. Anadolu	42	19.4
	Karadeniz	6	2.8
	İç Anadolu	17	7.9

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma evrenini oluşturan 216 adayın cinsiyete göre yakın bir dağılıma sahip olduğu gözlemlenmektedir. Lisansüstü programlara başvuran adayların çoğunluğunun 22-29 yaş aralığında (%82.5) olduğu, öğretmenlik mesleğini (%70.8) yaptıkları belirlenmiştir. Öğretim elemanı olan 24 adaydan 11’inin araştırma görevlisi, 10’unun okutman ve 3’ünün öğretim görevlisi olduğu saptanmıştır. Ayrıca adayların büyük bir kısmının yaşantılarının çoğunu Doğu Anadolu (%59.3) ve Güneydoğu Anadolu (%19.4) bölgelerinde geçirdikleri tespit edilmiştir.

Adayların yaşantının çoğunun geçirildiği il değişkenlerine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Adayların Yaşantının Çoğunun Geçirildiği İl Değişkenlerine Göre Dağılımları

	f	%		f	%
Malatya	86	39.8	Osmaniye	2	.9
Elazığ	25	11.6	Antakya	2	.9
Adıyaman	15	6.9	İstanbul	1	.5
Diyarbakır	11	5.1	Kütahya	1	.5
Muş	6	2.8	Van	1	.5
Batman	6	2.8	Erzurum	1	.5
Kahramanmaraş	6	2.8	Tunceli	1	.5
Ankara	5	2.3	Eskişehir	1	.5
Bingöl	4	1.9	Konya	1	.5
Sivas	4	1.9	Balıkesir	1	.5
Kayseri	4	1.9	Çankırı	1	.5
Siirt	3	1.4	Kars	1	.5
Adana	2	.9	Rize	1	.5
Mersin	2	.9	Sakarya	1	.5
Afyon	2	.9	Niğde	1	.5
Tokat	2	.9	Kastamonu	1	.5
Bitlis	2	.9	Samsun	1	.5
İzmir	2	.9	Bolu	1	.5
Ağrı	2	.9	Bartın	1	.5
Gaziantep	2	.9	Edirne	1	.5
Şanlıurfa	2	.9	Aydın	1	.5
Toplam:		216			

Tablo 2'ye bakıldığında çalışma evrenini oluşturan 216 adayın yaşantılarının çoğunun geçirildiği il değişkenine göre 43 il bulunduğu ve en yüksek dağılımın %39.8 ile Malatya olduğu görülmektedir. Araştırma İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü merkezli yürütüldüğünden böyle bir durumun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Tablo 3'te adayların öğrenim türü, anabilim dalı ve bilim dalı türü değişkenlerine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 3. Adayların Öğrenim Türü, Anabilim Dalı ve Bilim Dalı Değişkenlerine Göre Dağılımları

			Kazanan Kontenjanı	Kazanamayan	Toplam	
Öğrenim Türü	Yüksek Lisans	f	53	124	177	
		%	29.9	70.1	100.0	
	Doktora	f	21	18	39	
		%	53.8	46.2	100.0	
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri	f	25	71	96	
		%	26.0	74.0	100.0	
	Güzel Sanatlar Eğitimi	f	8	2	10	
		%	80.0	20.0	100.0	
	Türkçe Eğitimi	f	14	17	31	
		%	45.2	54.8	100.0	
	İlköğretim	f	27	52	79	
		%	34.2	65.7	100.0	
	Bilim Dalı	E. Yönetimi ve Denetimi	f	11	28	39
			%	28.2	71.8	100.0
E. Programları ve Öğretim		f	10	33	43	
		%	23.3	76.7	100.0	
R. ve P. Danışmanlık		f	4	10	14	
		%	28.6	71.4	100.0	
Müzik Eğitimi		f	8	2	10	
		%	80.0	20.0	100.0	
Türkçe Öğretmenliği		f	14	17	31	
		%	45.2	54.8	100.0	
Okul Öncesi Öğretmenliği		f	4	23	27	
		%	14.8	85.2	100.0	
Sosyal B. Öğretmenliği		f	2	0	2	
		%	100.0	.0	100.0	
Sınıf Öğretmenliği	f	8	15	23		
	%	34.8	65.2	100.0		
Fen Bilgisi Öğretmenliği	f	11	7	18		
	%	61.1	38.9	100.0		
Matematik Eğitimi	f	2	7	9		
	%	34.3	65.7	100.0		
Toplam	f	74	142	216		
	%	34.3	65.7	100.0		

Tablo 3 incelendiğinde, yüksek lisans (N=177) ve doktora (N=39) programlarına başvuran adayların (N=216) en yüksek oran ve sayıda Eğitim Bilimleri (N=96) ve İlköğretim (N=79) anabilim dallarına müracaat ettiği görülmektedir. İlgili programlara başvuran 216 adayın %34.3'ünün (N=74) kazanan kontenjanında yer aldığı belirlenmiştir.

2.2. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmada kullanılan verilere, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden ilgili izinler alınarak ulaşılmıştır. Lisansüstü programlara başvuran adayların dosyaları (özgeçmişleri vb.) incelenerek yerleştirmeye esas olan puanlarına ve kişisel bilgilerine ulaşılmıştır. Dosyalarında yeterli verinin yer almadığı adaylara, iletişim araçları kullanılarak ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Adaylara ilişkin veriler SPSS 16.0 programına işlenmiştir. İlk aşamada ALES, KPDS-ÜDS, Lisans Not Ortalaması ve doktora programına başvuran adaylar için Yüksek Lisans Not Ortalaması olmak üzere yerleştirmeye esas olan dört puan türünün dağılım özelliklerine bakılmıştır. Öncelikle puanların norma dağılım eğrilerine bakılarak dağılım eğrilerinde

aşırı bir çarpıklık olmadığı belirlenmiştir. İkinci aşamada verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri ile Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi sonuçları incelenmiştir. K-S testi grup büyüklüğünün 50'den fazla olduğu durumlarda normalliğin araştırılmasında kullanılan bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2007: 42).

Yerleştirmeye esas olan dört puan türünün çarpıklık-basıklık değerleri ve K-S testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Puanların Çarpıklık-Basıklık Değerleri ve Kolmogorov-Smirnov Testi Anlamlılık Düzeyi Sonuçları

	N	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov (K-S)
				p
ALES	216	-.575	-.043	.005**
Yabancı Dil Puanı (KPDS-ÜDS)	216	.627	-.634	.000**
Lisans Not Ortalaması	216	.129	.094	.200
Yüksek Lisans Not Ortalaması***	39	-1.025	.330	.200

** $p < .01$, * $p < .05$

***Sadece doktora programlarına başvuran adayların puanları

Tablo 4'deki K-S testi sonuçları incelendiğinde, Lisans-Yüksek Lisans Not Ortalaması puanlarının normal dağılım gösterdiği ($p > .05$), ALES ve Yabancı Dil puanlarında ise normallikten sapma olduğu görülmektedir ($p < .01$). Bu aşamadan sonra tüm puanların çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Bir veri grubunda çarpıklık değerinin +1, -1 aralığında olmasının normal dağılım için kabul edilebilir düzeyde olmasının yanı sıra, bu değerlerin +2, -2 aralığında olması da genellikle kabul edilebilir bir durum olarak görülmektedir (Cooper Cutting, 2010). Çarpıklık katsayılarına bakıldığında, bütün değerlerin +2, -2 aralığında olduğu ve puanların dağılımında aşırı bir sapma olmadığı görülmektedir. Buradan hareketle, parametrik istatistik tekniklerinin kullanılmasında bir sakınca olmadığı düşünülmektedir. Dört puan türü (N=216) arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacı ile iki sürekli değişkenin doğrusal ilişkisinin derecesinin ölçümünde kullanılan Pearson Korelasyon Katsayısı'ndan (r) yararlanılmıştır. Sadece doktora programlarına başvuran adayların Yüksek Lisans Not Ortalaması puanları olduğu için, bu puan türü ile diğer puan türleri arasındaki ilişkiler doktora programına başvuran adaylar (N=39) kapsamında incelenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda ele alınmıştır.

3.1. Adayların Yerleştirmeye Esas Olan Puanlarının Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Adayların yerleştirmeye esas olan puanlarının dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. ALES, Yabancı Dil Puanı, Y.Lisans-Lisans Not Ortalaması Puanlarının Dağılımı

		N	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	$\bar{X}$	ss
T. Adaylar	ALES	216	55.11	98.41	80.34	8.62
	Yabancı Dil Puanı	216	40	97.5	60.23	15.59
	Lisans Not Ortalaması	216	55.43	96.26	76.28	7.05
Y. Lisans	ALES	177	55.11	96.82	80.50	8.70
	Yabancı Dil Puanı	177	40.00	96.00	58.11	15.61
	Lisans Not Ortalaması	177	55.43	96.26	76.09	7.15

Doktora	ALES	39	62.62	98.41	79.62	8.27
	Yabancı Dil Puanı	39	55	97.50	69.85	11.42
	Lisans Not Ortalaması	39	62.43	95.33	77.13	6.62
	Y.Lisans Not Ortalaması	39	67.01	93.38	84.89	5.20

Tablo 5'te 216 adayın puan türlerinin aritmetik ortalamaları incelendiğinde, en yüksek puan türünün ALES ($\bar{X} = 80.34$), en düşük puan türünün ise Yabancı Dil puanları ($\bar{X} = 60.23$) olduğu görülmektedir. Yüksek lisans programlarına başvuran adayların puanlarına bakıldığında yine en yüksek puan türünün ALES ($\bar{X} = 80.50$), en düşük puan türünün ise Yabancı Dil puanları ($\bar{X} = 58.11$) olduğu belirlenmiştir. Doktora programlarına yapılan başvurularda ise Yüksek Lisans mezuniyet puanlarının ($\bar{X} = 84.89$) diğer puan türlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Adayların ALES Puanları ile Yabancı Dil Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Adayların ALES puanları ile Yabancı Dil puanları arasındaki ilişki Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. ALES Puanları ile Yabancı Dil Puanları Arasındaki İlişki

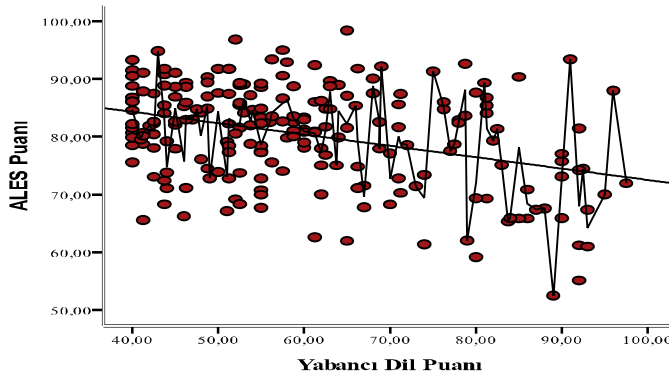
		N	$\bar{X}$	ss	r	p
T. Adaylar	ALES	216	80.34	8.62	-.36	.00**
	Yabancı Dil Puanı	216	60.23	15.59		
Y. Lisans	ALES	177	80.50	8.70	-.40	.00**
	Yabancı Dil Puanı	177	58.11	15.61		
Doktora	ALES	39	79.62	8.27	-.07	.85
	Yabancı Dil Puanı	39	69.85	11.42		

** $p < .01$, * $p < .05$

Tablo 6 incelendiğinde, tüm adayların ALES puanları ($\bar{X} = 80.34$) ile Yabancı Dil puanları ($\bar{X} = 60.23$) arasında orta düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r = -.36$, $p < .01$). Lisansüstü programlara başvuran adayların ALES puanları ile Yabancı Dil puanları ters orantılı olarak değişmektedir. Bu bağlamda ALES puanları arttıkça, Yabancı Dil puanlarının düştüğü söylenebilir. Determinasyon katsayısı dikkate alındığında ($r^2 = .13$), bu ilişki toplam varyansın %13'ünü karşılamaktadır. Sadece yüksek lisans programlarına yapılan başvurular incelendiğinde, ALES puanları ($\bar{X} = 80.50$) ile Yabancı Dil puanları ($\bar{X} = 58.11$) arasında yine orta düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r = -.40$, $p < .01$). Doktora programlarına yapılan başvurularda ise bu iki puan türü arasında anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır ($r = -.07$, $p > .05$).

ALES puanları ile Yabancı Dil puanları arasındaki negatif ilişki Grafik 1'de görselleştirilmiştir.

Grafik 1. ALES Puanları ile Yabancı Dil Puanları Arasındaki İlişkinin Nokta Dağılım Grafığı

Grafik 1 incelendiğinde, birçok adayın ALES puanları yüksekken, Yabancı Dil puanlarının düşük olduğu görülmektedir.

3.3. Adayların ALES Puanları ile Lisans Not Ortalaması Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Adayların ALES puanları ile Lisans Not Ortalaması puanları arasındaki ilişki Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. ALES Puanları ile Lisans Not Ortalaması Puanları Arasındaki İlişki

		N	$\bar{X}$	ss	r	p
T. Adaylar	ALES	216	80.34	8.62	-.04	.53
	Lisans Not Ortalaması	216	76.28	7.05		
Y. Lisans	ALES	177	80.50	8.70	-.05	.47
	Lisans Not Ortalaması	177	76.09	7.15		
Doktora	ALES	39	79.62	8.27	.03	.85
	Lisans Not Ortalaması	39	77.13	6.62		

** $p < .01$, * $p < .05$

Tablo 7’ye bakıldığında, 216 adayın ALES puanları ($\bar{X} = 80.34$) ile Lisans Not Ortalaması puanları ($\bar{X} = 76.28$) arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir ($r = -.04$, $p > .05$).

3.4. Adayların Yabancı Dil Puanları ile Lisans Not Ortalaması Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Adayların Yabancı Dil puanları ile Lisans Not Ortalaması puanları arasındaki ilişki Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Yabancı Dil Puanları ile Lisans Not Ortalaması Puanları Arasındaki İlişki

		N	$\bar{X}$	ss	r	p
T. Adaylar	Yabancı Dil Puanı	216	60.23	15.59	.02	.74
	Lisans Not Ortalaması	216	76.28	7.05		
Y. Lisans	Yabancı Dil Puanı	177	58.11	15.61	.02	.83
	Lisans Not Ortalaması	177	76.09	7.15		
Doktora	Yabancı Dil Puanı	39	69.85	11.42	.07	.69
	Lisans Not Ortalaması	39	77.13	6.62		

** $p < .01$, * $p < .05$

Tablo 8 incelendiğinde, tüm adayların Yabancı Dil puanları ($\bar{X}=60.28$) ile Lisans Not Ortalaması puanları ($\bar{X}=76.28$) arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir ($r=.02, p>.05$).

3.5. Doktora Programlarına Başvuran Adayların Yüksek Lisans Not Ortalaması Puanları ile ALES Puanları, Yabancı Dil Puanları ve Lisans Not Ortalaması Puanları Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Adayların (N=39) Yüksek Lisans Not Ortalaması puanları ile diğer puan türleri arasındaki ilişkiler Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Yüksek Lisans Not Ortalaması Puanları ile Diğer Puan Türleri Arasındaki İlişki

	N	$\bar{X}$	ss	r	p
Yüksek Lisans Not Ortalaması	39	84.89	5.20		
ALES	39	79.62	8.27	.01	.94
Yüksek Lisans Not Ortalaması	39	84.89	5.20		
Yabancı Dil Puanı	39	69.85	11.42	-.03	.85
Yüksek Lisans Not Ortalaması	39	84.89	5.20		
Lisans Not Ortalaması	39	77.13	6.62	.61	.00

** $p<.01$, * $p<.05$

Tablo 9'a bakıldığında, doktora programlarına başvuran adayların Yüksek Lisans Not Ortalaması ($\bar{X}=84.89$) puanları ile sadece Lisans Not Ortalaması puanları ($\bar{X}=77.13$) arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=.61, p<.01$). Buradan hareketle Yüksek Lisans Not Ortalaması puanları arttıkça, Lisans Not Ortalaması puanlarının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı dikkate alındığında ($r^2=.37$), bu ilişki toplam varyansın %37'sini karşılamaktadır. Lisans Not Ortalaması puanları dışında bu puan türü ile diğer puan türleri arasında anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; 2011-2012 yılı İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki yüksek lisans programlarına başvuran 216 adayın ALES, yabancı dil ve lisans-yüksek lisans notlarının aritmetik ortalamasına bakıldığı zaman, ALES'in ($\bar{X}=80.34$) ile birinci sırada olduğu görülmüştür. Bunun yanında Yabancı Dil puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=60.23$) olduğu tespit edilmiştir. En düşük aritmetik ortalamasının ise ($\bar{X}=58.11$) ile yabancı dil puanlarında olduğu görülmüştür.

Araştırmanın dikkat çekici bir sonucuna göre, adayların yabancı dil puanları ile ALES puanları arasında negatif bir ilişki içerisinde olduğu görülmüştür. Yani, ALES puanları ($\bar{X}=80.34$) arttıkça, Yabancı Dil puanlarının ($\bar{X}=60.23$) düştüğü tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, sadece yüksek lisans programlarına yapılan başvurular incelendiğinde, ALES puanları ($\bar{X}=80.50$) ile Yabancı Dil puanları ($\bar{X}=58.11$) arasında yine zayıf düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Doktora programlarına başvurularda ise, ALES ve Yabancı Dil puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Yüksek lisans ve doktora programlarına başvuran bütün adayların (n=216) ALES puanları ($\bar{X}=80.34$) ile Lisans Not Ortalaması puanları ($\bar{X}=76.28$) arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Yine aynı şekilde bu adayların, Yabancı Dil puanları ($\bar{X}=60.28$) ile Lisans Not Ortalaması puanları ($\bar{X}=76.28$) arasında da herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Sadece doktora programlarına başvuran adayların (n=39) Yüksek Lisans Not Ortalaması ($\bar{X}=84.89$) puanları ile sadece Lisans Not Ortalaması puanları ($\bar{X}=77.13$) arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki

bulunmuştur. Buradan hareketle, doktora programlarına başvuran adayların Yüksek Lisans Not Ortalaması puanları arttıkça, Lisans Not Ortalaması puanlarının da arttığı görülmüştür.

ALES puanları belirli bir standardın üzerinde iken, yabancı dil puanlarının genel olarak düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite eğitimi sırasında verilen yabancı dil eğitiminin, istenilen hedeflere ulaşamadığını göstermektedir. Bu bakımdan, yabancı dil eğitimi, tekrar gözden geçirilmelidir. Üniversiteler kendi bünyelerinde açacakları yabancı dil eğitim birimleriyle, yüksek lisans ve doktora eğitimi almak isteyen öğrencilere yardımcı olmalıdırlar.

ALES puanı ile yabancı dil puanı arasındaki negatif yöndeki ilişki, genel kültür ve genel yetenek yönünden başarılı olan adayların dahi, yabancı dil sınavlarından başarısız olabildiklerini göstermiştir. Bu sonuç, yabancı dil sınavlarının, adayların yabancı dil seviyelerini doğru olarak ölçüp ölçemediği sorusunu akla getirmiştir. Bu bağlamda, yabancı dil sınavları ile ilgili geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Başer, N., Narlı, S. ve Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimi Almalarında Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). “Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum” (7. baskı). Ankara: PEGEM A Yayıncılık
- Çakar, Ö. (1997). *Bilim İnsansı Yetiştirme Lisansüstü Eğitim ve Sorunları Fen Bilimleri Alanında Türkiye Bilimler Akademisi Bilimsel Toplantı Serileri 7*: Ankara: Bilim İnsanı Yetiştirme Lisansüstü Eğitim.
- Güven, İ. ve Tunç, B. (2007). Lisansüstü Öğretim Öğrencilerinin Akademik Sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 173.
- Karasar, N. (2007). “*Bilimsel Araştırma Yöntemi*” Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.
- Özoğlu, S. Ç. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme, lisansüstü öğretimin planlanması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sayan, Y. ve Aksu, H.H. (2005). Akademik Personel Olmayan Lisansüstü Eğitim Yapan Bireylerin Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Çalışma: Dokuz Eylül Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi Durum Belirlemesi. *DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7.
- Sayın, S. (2005). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları ve Mesleki Benlik Saygılarının İncelemesi. *Eurasian Journal of Education Research* 19.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim Uygulamaları, Sorunlar ve Öneriler. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 34 (1).
- Variş, F. (1973). “*Türkiye’de Lisansüstü Eğitim*” Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Yavuzer, H. ve Göver, İ. H. (2012). Akademik Personelin Yabancı Dil Durumu ve Yabancı Dil Sınavlarına Bakışı: Nevşehir örneği. *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.